

2024-06-24

Brottsofferjouren Sverige
Hammarby fabriksväg 25, 6 tr
120 30 Stockholm
info@brottsofferjouren.se
www.brottsofferjouren.se
Växel: 08-644 88 00
Brottsofferstöd: 116 006

Yttrande avseende SOU 2024:13 En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. Diarienummer JU2024/00351

Inledning samt generella synpunkter på utredningen

Brottsofferjouren Sverige (BOJ) finner utredningen väl genomarbetad och instämmer i de flesta förslagen. Nedan kommenterar vi de förslag där vi finner skäl till.

En övergripande anmärkning är att vi saknar EU:s Brottsofferdirektiv i utredningen.

Personer med funktionsnedsättning löper särskild risk för våldsutsatthet. Detta leder till att det borde ha varit ett tydligare fokus på funktionsrättsperspektivet. Inte minst vid delgivning av kontaktförbud är det angeläget att uppmärksamma olika former av NPF-diagnoser.

8.2.1 Den brottspreventiva funktionen behöver förstärkas

Vi vill understryka när det gäller vidgade möjligheter att använda kontaktförbud att det enligt BOJ alltid finns anledning att erinra om den viktiga gränsdragningsfrågan vid tillämpningen mellan anhållande/häktning och olika former av kontaktförbud. Vid våldsbrottslighet är det alltid en grannliga uppgift inom brottsbekämpningen att noga pröva vad som erfordras för att så långt det är möjligt garantera målsägandens skyddsbehov. Likaså att tillämpningen av kontaktförbud behöver vara lika över hela landet.

8.2.3 Frågor kring handläggningen behöver vara ändamålsenligt reglerade

I utredningen berörs frågan om att barn mera sällan beviljas kontaktförbud än vuxna. Det framhålls även en möjlighet att stärka barns ställning genom att barn i större utsträckning än idag bör ha rätt att företrädas av ett rättsligt ombud i ärenden om kontaktförbud. BOJ anser emellertid att detta inte räcker. Vi vill sätta fokus på vikten av att barnets röst hörs och ges betydelse. Inte sällan använder socialtjänsten en oskriven regel om att barn bör vara 12 år eller äldre för att få sin röst adekvat bedömd. Enligt vår uppfattning behöver barn bli mer lyssnade på utifrån ett barnrättsperspektiv. I Jämställdhetsmyndighetens rapport "Uppgifter om våld är inget undantag" framkom att barn så små som i 3-årsåldern tydligt och klart kunde uttrycka sin vilja och sina upplevelser. Genom att göra en mognadsbedömning går det att se vilken grad av mognad

barnet har och utifrån detta anpassa information, stöd och möjlighet att påverka sin situation enligt Barnkonventionens artikel 3. Det är också viktigt att det görs barnkonsekvensanalyser i alla förslag och åtgärder som rör barn. Både inför upprättandet, men även när åtgärder är på plats för att säkerställa att det arbete som bedrivs går i linje med artikel 12 i Barnkonventionen.

8.3.3 Förutsättningarna för att utfärda kontaktförbud som skydd i rättsprocessen ska förtydligas

BOJ vill belysa att både för kriminella nätverk och vid hedersrelaterat våld och förtryck finns en svårighet att utfärda kontaktförbud då gärningspersonerna oftast är flera men också ibland är diffusa. Det finns också ett ökat användningsområde av kontaktförbud som skydd i en rättsprocess. Som nämns i utredningen har BOJ påtalat risken för att medias rapportering om hot mot målsägande och vittnen även förstärker oro i de fall det inte föreligger någon hotbild. Det vore önskvärt att målsägande och vittnen informerades i högre grad på ett tidigt stadium av rättsväsendet om de stödinsatser som BOJ jämte andra tillhandahåller före, under och efter rättegång enligt 13 g § och 13 a § i Polismyndighetens förundersökningskungörelse. Enligt våra erfarenheter kan målsägandes och vittnens oro mildras av BOJ:s stödinsatser som exempelvis information om rättsprocessen och studiebesök på den aktuella tingsrätten. Trygga målsäganden och vittnen bidrar till en stärkt rättssäkerhet.

8.3.4 Fler omständigheter ska beaktas vid riskbedömningen

BOJ instämmer i att fler relevanta omständigheter än tidigare brottslighet bör tas hänsyn till i riskbedömningen.

Beträffande frågan om partsinsyn instämmer vi i att de begränsningar enligt 10 kap. 3 § samt 35 kap. 5 § i offentlighets- och sekretesslagen bör räcka för att undvika att skyddspersonens sårbarhetsfaktorer inte ska exponeras för förbudspersonen, dock är en förutsättning för detta att polisen har särskild kompetens om våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck för att kunna avgöra vilka uppgifter som bör skyddas av sekretess innan riskbedömningen lämnas vidare till åklagare.

8.3.5 Bör den s.k. sanktionstrappan behållas?

Alternativ 2 är det BOJ förordar, det vill säga att behålla sanktionstrappan men att lägga till särskilt utvidgade kontaktförbud som förstahandsåtgärd i vissa situationer.

8.3.7 Det geografiska områdets storlek vid särskilt utvidgade kontaktförbud

Det bör beaktas att skillnaderna i polisregioner beträffande storlek och resurser varierar stort i landet då förbudsområdena vid särskilt utvidgade kontaktförbud baseras på att polisen ska hinna rycka ut och gripa den som träder in i förbudsområdet innan denne når fram till skyddspersonen. Även brottsfrekvensen i olika polisregioner skiljer sig åt då gängkriminaliteten tar mycket av polisens resurser på vissa platser, vilket kan fördröja polisens möjligheter att rycka ut på ett larm om överträdelse av ett särskilt utvidgat kontaktförbud.

8.5.3 Särskild reglering vid omedelbar fara och interimistiska beslut

BOJ anser att Sverige bör följa GREVIO:s rekommendation att följa Istanbulkonventionens artiklar 52 och 53. Sverige undertecknade Istanbulkonventionen i maj 2011 och den trädde i kraft här i november 2014. BOJ instämmer därför inte i utredningens förslag att avslå GREVIO:s rekommendationer att införa en särskild reglering som möjliggör att kunna avlägsna en misstänkt gärningsperson från den gemensamma bostaden vid omedelbar fara. Vi anser att det ska gå att fatta interimistiska beslut enligt Istanbulkonventionens artikel 53.

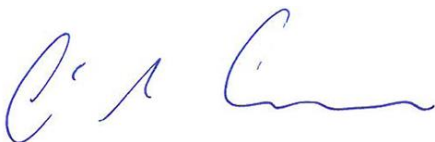
8.6.4 En kontaktperson ska utses för parterna

BOJ ser positivt på förslaget, men vill göra ett tillägg. Det räcker inte att kontaktpersonen ska ha särskild kompetens inom våld i nära relation utan det erfordras även särskild kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck.

9.6.3 Våra överväganden och förslag

BOJ vill belysa att barn är en extra sårbar grupp. Deras kognitiva färdigheter är inte färdigutvecklade och de har inte hunnit skapa samma skyddsmekanismer som vuxna har. Detta medför att de påverkas mer av våld. Barn har heller inte samma val som en vuxen att kunna lämna familjen. Forskning visar att barn som lever med våld i nära relation har en högre risk att själva utöva våld i sina vuxna relationer men även en högre sårbarhet att utsättas för våld i vuxen ålder. Ny forskning från Storbritannien pekar också på att en stor andel pojkar i kriminella gäng levt med våld i hemmet under sin uppväxt. Sammantaget gör detta att vi instämmer i att straffskalan för grovt barnfridsbrott bör höjas, men vi anser att maxstraffet bör höjas till i vart fall till 6 år som utredningen föreslår.

Föredragande i detta remissvar har verksamhetsutvecklare Våld i nära relation Heléne Carlsson varit.

Sven-Erik Alhem
Förbundsordförande
sven-erik.alhem@boj.se

Fredrik Mellqvist
Generalsekreterare
fredrik.mellqvist@boj.se